

SIGURNOST I ZAŠTITA NA SPORTSKIM NATJECANJIMA

Zanić, Marino

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:936994>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-27**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Veleučilište u Karlovcu
Odjel Sigurnosti i zaštite
Stručni studij sigurnosti i zaštite

Marino Zanić

SIGURNOST I ZAŠTITA NA SPORTSKIM
NATJECANJIMA

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2020

Karlovac University of Applied Sciences
Safety and Protection Department
Professional undergraduate study of Safety and
Protection

Marino Zanić

**SAFETY AND PROTECTION AT SPORTS
COMPETITIONS**

FINAL PAPER

Karlovac, 2020

Veleučilište u Karlovcu
Odjel Sigurnosti i zaštite
Stručni studij sigurnosti i zaštite

Marino Zanić

SIGURNOST I ZAŠTITA NA SPORTSKIM
NATJECANJIMA

ZAVRŠNI RAD

Mentor:
Marko Prahović, mag. cin

Karlovac, 2020

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
KARLOVAC UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Trg J.J.Strossmayera 9
HR-47000, Karlovac, Croatia
Tel. +385 - (0)47 - 843 - 510
Fax. +385 - (0)47 - 843 - 579

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU

Stručni studij: Sigurnosti i zaštite

Usmjerenje: Zaštita na radu

Karlovac, 2020.

ZADATAK ZAVRŠNOG RADA

Student: Marino Zanić   Matični broj: 0415616032

Naslov: Sigurnost i zaštita na sportskim natjecanjima

Opis zadatka:

Svrha rada je prikazati faktore koji utječu na sigurnost velikih sportskih natjecanja. Analizom Olimpijskih Igara u Riju (Rio de Janeiro) prikazuju se i analiziraju rizici koji prijete sigurnosti te se prikazuju odgovori i mjere države domaćina na sigurnosne rizike.

Zadatak zadan:

08/2020

Rok predaje rada:

09/2020

Predviđeni datum obrane:

14/09/2020

Mentor: Marko Prahović, mag. cin

Predsjednik Ispitnog povjerenstva: Marko Ožura, dipl. ing.

PREDGOVOR

Ovaj rad sam napisao samostalno uz pomoć prikupljene literature te svih stečenih znanja koje sam naučio rješavajući kolegije na preddiplomskom studiju Sigurnosti i Zaštite na Veleučilištu u Karlovcu.

S obzirom da sam u sportu cijeli svoj život ova tema mi je bila još zanimljivija, jer smatram da je potrebno ukazati na probleme koji nastaju kad je u pitanju sigurnost u sportu.

Zahvaljujem se i svom mentoru Marku Prahoviću, mag.cin. koji me motivirao i savjetovao kako bih uspio napisati kvalitetno ovaj rad. Na kraju bih se htio zahvaliti svojim roditeljima, bratu te ostaloj obitelji, koja me podržavala cijelo moje školovanje bez čije pomoći ovo ne bi bilo moguće.

SAŽETAK

Organiziranje velikog sportskog događaja jedinstveni je izazov i prilika za svaki grad, s obzirom na silne razmjere i složenost višednevnog, multi-sportskog megadogađaja s velikim brojem posjetitelja. Grad domaćin, zajedno s relevantnim agencijama za provođenje zakona, ima zastrašujući zadatak procijeniti rizike, razviti sveobuhvatnu strategiju, definirati učinkovitu organizacijsku strukturu i identificirati, pribaviti i staviti na raspolaganje resurse za potporu planiranju i pružanju učinkovite zaštite i sigurnosti tijekom glavnih sportski događaji. Olimpijske igre u Riju 2016. glavna je kulturna i sportska manifestacija na planetu, a organizacija Olimpijskih igara zahtijeva izravno sudjelovanje vlade i privatnog sektora.

Ključne riječi: Olimpijske igre, Sigurnost, Zaštita, Rio 2016.

ABSTRACT

Organizing a major sporting event is a unique challenge and opportunity for any city, given the sheer scale and complexity of a multi-day, multi-sport mega event with a large number of visitors. The host city, together with relevant law enforcement agencies, has the daunting task of assessing risks, developing a comprehensive strategy, defining an effective organizational structure, and identifying, procuring, and making available resources to support planning and providing effective protection and safety during major sporting events. The 2016 Rio Olympics is the main cultural and sporting event on the planet, and the organization of the Olympics requires the direct participation of the government and the private sector.

Keywords: Olympic Games, Security, Protection, Rio 2016

Sadržaj

PREDGOVOR.....	2
SAŽETAK.....	3
ABSTRACT.....	3
1. UVOD.....	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	2
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja.....	2
1.3. Struktura rada.....	2
2. SPORT I SPORTSKA NATJECANJA.....	4
2.1. Teoretsko definiranje sporta.....	4
2.2. Razvoj sportskih natjecanja kroz povijest.....	5
2.3. Stadioni kao sportski objekti.....	8
3. SIGURNOST I ZAŠTITA NA VELIKIM SPORTSKIM DOGAĐAJIMA.....	10
3.1. Procjena sigurnosnih rizika na sportskim događajima.....	10
3.1.1. Terorizam kao izvor rizika.....	12
3.2. Strategija sigurnosti i zaštite.....	14
3.3. Sigurnost i nadzor na sportskim događajima.....	15
4. SIGURNOST I ZAŠTITA NA OLIMPIJSKIM IGRAMA U BRAZILU.....	18
4.1. Olimpijske igre u Brazilu.....	18
4.2. Sigurnosna pitanja.....	20
4.3. Teroristička prijetnja igrama u Rijju.....	21
4.4. Domaći kriminal.....	22
4.5. Sigurnosna struktura.....	25
5. ZAKLJUČAK.....	28
POPIS LITERATURE.....	29
POPIS SLIKA.....	32

1. UVOD

Organiziranje velikog sportskog događaja poput FIFA svjetskog kupa, Olimpijskih i Paraolimpijskih igara jedinstveni je izazov i prilika za bilo koji grad zbog silnih razmjera i složenosti višednevnog, multi-sportskog mega događaja s velikim brojem posjetitelja.

Grad domaćin, zajedno s relevantnim agencijama za provođenje zakona, ima zastrašujući zadatak procijeniti rizike, uspostaviti sveobuhvatnu strategiju, definirati učinkovitu organizacijsku strukturu i identificirati, nabaviti i staviti na raspolaganje resurse za podršku u planiranju i isporuci učinkovitog rada zaštite i sigurnosti tijekom velikih sportskih događaja. Svaki je događaj drugačiji zbog svojih specifičnih osobina povezanih s lokalnim pravnim sustavom, ulogama i odgovornostima, društvenim, političkim i ekonomskim karakteristikama.

Tijekom XX. i XXI. stoljeća olimpijske igre predstavljaju glavni kulturni i sportski događaji na planetu, a njihova organizacija zahtijeva izravno sudjelovanje vlade i privatnog sektora.

U organiziranju događaja ovakve veličine, sigurnost, koja obuhvaća javnu sigurnost, nacionalnu obranu, obavještajnu službu, civilnu obranu, urbanizam i privatno osiguranje, trebala bi se promatrati u sveobuhvatnoj perspektivi, koja također obuhvaća akcije hitnih službi kako bi mogle spriječiti i odgovoriti na prijetnje koje zahtijeva sigurnost opće populacije, gledatelja, delegacija i gostiju.

Zemlje i gradovi domaćini često se moraju suočiti s raznim pitanjima ili problemima, što vrijedi i za Brazil i Rio de Janeiro. Popis problema ili potencijalnih problema koji bi mogli imati implikacije na sportaše, osoblje momčadi i gledatelje koji sudjeluju ili prisustvuju igrama u Riju 2016. uključuju prijetnje javnoj sigurnosti, kriminal i terorizam.

Olimpijske i Paraolimpijske igre u Riju 2016. prve su u Južnoj Americi, a tek treće ispod ekvatora nakon Australskih olimpijskih igara 1956. u Melbourneu i Sydneyu 2000. Olimpijske igre u Riju 2016. jedne su od najprikazivanijih događaja u povijesti i procijenjeno je da je igre gledalo oko 5 milijardi ljudi širom svijeta.

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet istraživanja ovog završnog rada su sigurnost i zaštita na sportskim natjecanjima. Cilj rada je prikazati na primjeru Olimpijskih igara u Riju s kojim se sve ugrozama, rizicima i prijetnjama suočavaju države i gradovi domaćini te prikazati na koje načine i koje alate države i gradovi domaćini imaju na raspolaganju kako bi se suočili sa istima.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Sekundarni podaci potrebni za izradu teorijskog dijela rada prikupljeni su iz izvora koji se odnose na područje sigurnosti i zaštite na sportskim natjecanjima. Prvenstveno se radi o podacima koji su prikupljeni iz knjiga i znanstvenih članaka, kao i drugih podataka iz povezanih izvora do kojih se došlo korištenjem hrvatskog znanstvenog portala Hrčak, pretraživanjem web portala Google znalac (engl. *Google Scholar*) i korištenjem relevantne literature posuđene u Sveučilišnim i Nacionalnim knjižnicama.

1.3. Struktura rada

Rad je podijeljen na pet poglavlja i podpoglavlja. U uvodu su izneseni predmet i cilj rada, izvori podataka te struktura rada. U drugom poglavlju teoretski je definiran sport i prikazan je njegov razvoj kroz povijest. U trećem poglavlju prikazani su i objašnjeni sigurnost i zaštita na velikim sportskim događanjima. U četvrtom poglavlju pod nazivom „Sigurnost i zaštita na Olimpijskim igrama u Brazilu“ prikazane su

Olimpijske igre u Brazilu kroz obrađena sigurnosna pitanja, moguće terorističke prijetnje igrama u Riju, utjecaju domaćeg kriminala na Olimpijske igra i prikazana je sigurnosna struktura Olimpijskih igara u Brazilu. U zadnjem poglavlju iznesen je zaključak.

2. SPORT I SPORTSKA NATJECANJA

Brzi trkači, neustrašivi lovci, ratoborni strijelci i dobri ratnici uvijek su se pojavljivali kao heroji i stoljećima vodili društvo. Ahilej i Herkul neki su od izvrsnih primjera fizički vještih ljudi koji su postali legende. Ruševine Koloseuma u Rimu, rimski amfiteatar u Puli i arena Togyu na Okinawi u Japanu svjedoče o činjenici da je uživanje u sportskim aktivnostima bila popularna zabavna aktivnost u različitim dijelovima svijeta kroz vjekove. Priče o gladijatorima koje zabavljaju javnost govore o popularnosti sporta u drevnim društvima.

Kroz povijest su sport, sportski događaji i sportski objekti bili najvažnija kulturna sastavnica naših društava. Iz vremena prije 30 000 godina, postoje dokazi koji ukazuju na uživanje u sportu, a što je potkrijepljeno pretpovijesnom špiljskom umjetnošću iz Francuske, Afrike i Australije. [4]

2.1. Teoretsko definiranje sporta

Definicija i percepcija sporta evoluirala su tijekom vremena, kao i priroda atletskih događaja. Koncept sporta proširio se ovisno o stupnju civilizacije, društveno-ekonomskim promjenama i znanstvenim spoznajama. [7]

Dinamičku biološku i društvenu ulogu sporta nije moguće opisati jednom definicijom. U literaturi vezanoj uz sport nalazimo širok spektar opisa različitih znanstvenika koji žele pojasniti prirodu sporta i njegov opseg.

„Sport je jedna od temeljnih društvenih institucija, neodvojiv od strukture društva i institucija obitelji, gospodarstva, medija, politike, obrazovanja i religije, kao i sastavni dio svakodnevnoga života ljudi širom svijeta“. [1]

„Sport je kompleksan fenomen, čija se korisnost i svrhovitost ogleda unutar samih sportskih aktivnosti putem zdravstvenih, rekreativnih, edukacijskih i društvenih

djelatnosti. Sport danas zauzima važnu ulogu u svim porama suvremenog ljudskog života, nema zemlje gdje on nije prisutan na bilo koji način.“ [2]

„Sport je aktivnost u slobodno vrijeme, čija je dominantna fizičko jačanje kroz igru i rad istovremeno, a odvija se kroz natjecanja, obuhvaćena pravilima i specifičnim institucijama s mogućnošću preobrazbe u profesionalnu aktivnost.“ [2]

Prema Europskoj povelji o sportu, sportom se smatra „svaki oblik fizičke aktivnosti koji, kroz povremeno ili organizirano sudjelovanje, ima za cilj izražavanje i poboljšanje fizičke spremnosti i mentalnog zdravlja, formira društvene odnose ili rezultira sportskim rezultatima u natjecanjima na svim razinama.“ [8]

2.2. Razvoj sportskih natjecanja kroz povijest

Dokumentirana povijest sporta seže unatrag najmanje 3000 godina. U početku je sport često uključivao pripremu za rat ili obuku za lovca, što objašnjava zašto je toliko ranih igara uključivalo bacanje koplja i kamenja te sparing jedan na jedan s protivnicima. [3]

Prve Olimpijske igre 776. pr. n. e. uključivale su događaje poput utrka kočija, hrvanje, skakanje i bacanje diska i koplja. Stari Grci su svijetu predstavili formalne sportove. [3] U drevnoj Grčkoj atletska natjecanja održavala su se tijekom vjerskih festivala u svakom grčkom gradu. Međutim, Olimpijske igre započele su u Olimpiji 776. godine prije Krista u čast Zeusa, a ljudi su dolazili iz cijele Grčke i grčkih kolonija kako bi sudjelovali u njima. Ratovi su prestali kako bi svi mogli sudjelovati. Sportaši su se natjecali u boksu, hrvanju, trčanju, konjskim utrkama, utrkama kočija i petoboju (pet atletske discipline). Pobjednici nisu dobili medalje. Umjesto toga, dobili su krunu od lišća. Žene nisu smjele sudjelovati na Olimpijskim igrama. Međutim, žene su imale svoje igre posvećene božici Heri (Zeusovoj ženi). Herajske igre održavale su se jednom svake četiri godine. [5]

U Rimu i drugim većim gradovima, gladijatori Carstva bili su muškarci (ili ponekad žene) koji su se borili, ponekad do smrti, pružajući zabavu. Prvi gladijatori borili su se 264. pr. n. e. Riječ *gladijator* označuje čovjeka koji se bori s *gladijasom* (kratkim mačem), a riječ za gladijatorsku borbu bio je *munus*, što znači dužnost prema mrtvima.

Vremenom su se gladijatorske borbe razvile u javne događaje koje su organizirali bogati rimski političari kako bi ugodili svojim pristalicama. Na kraju se od rimskih careva očekivalo da organiziraju skupe predstave ne bi li usrećili siromašne ljude u Rimu. U početku su gladijatori bili robovi, no kasnije su bili kriminalci koji su osuđeni na borbu određeno vrijeme ili određeni broj igara. Rimljani su voljeli i utrke kočijama. Međutim, biti kočijaš bilo je opasno i moglo bi biti kobno. U Rimskom su carstvu veći gradovi imali i amfiteatar u kojem su se održavali sportovi poput borbe pijetlova, a ponekad su se gladijatori borili do smrti. [5]

U srednjem vijeku igre za siromašne bile su jeftine, poput hrvanja i trčanja. Glavna zabava više klase bio je lov. Ljudi su lovili jelene s čoporima pasa i ubijali ih strijelama. Lovili su i divlje svinje kopljima. Vitezovi su sudjelovali na turnirima na kojima su se borili drvenim kopljem, mačevima ili buzdovanom.

U doba renesanse sport je postao posve sekularan, ali u svijesti češkog prosvjetitelja iz 17. stoljeća Johna Amosa Comeniusa i drugih humanista, briga za tjelesni odgoj na onome što se smatralo klasičnim modelima zasjenila je natjecateljske aspekte sporta. Elite 15. i 16. stoljeća više su voljele plesove nego sport i oduševile se geometrijskim obrascima kretanja. [6]

Iz epohalnog prijelaza iz renesanse u moderni sport ležali su događaji koji su održali industrijsku revoluciju. Nove igre, poput košarke, odbojke i rukometa, svjesno su izmišljene prema specifikacijama kao da su novi proizvodi na tržištu. Već u kasnom 17. stoljeću kvantifikacija je postala važan aspekt sporta, a kulturološka osnova stvorena je za koncept sportskog zapisa. Svjetski rekord, u smislu nenadmašnog kvantificiranog

postignuća, pojavila se, prvo na engleskom, a zatim i na drugim jezicima, krajem 19. stoljeća. [6]

U 18. stoljeću ljudi su igrali tenis i grubu verziju nogometa. U 18. stoljeću konjske utrke postale su profesionalni sport. Prvi džokejski klub formiran je 1727. godine, a Derbi je započeo 1780. Također je kriket u 18. stoljeću poprimio svoj moderni oblik. Prvi kriket klub osnovan je u Hambledonu u Hampshireu oko 1750. U 18. stoljeću mnogi su ljudi još uvijek gledali okrutne sportove poput borbe pijetlova i bikova. Bogati ljudi voljeli su lov na lisice. [5]

Tijekom 19. stoljeća mnogi sportovi su postali organizirani. Londonski nogometni savez osmislio je pravila nogometa 1863. Prva međunarodna utakmica održana je između Engleske i Škotske 1872. 1867. godine John Graham Chambers sastavio je popis pravila za boks. Nazvani su Queensberry Rules po markizu od Queensberryja.

Tijekom 19. stoljeća izumljeno je nekoliko novih sportova i igara. Iako se jedan oblik tenisa igrao od srednjeg vijeka, tenis na travnjaku izumljen je 1873. Američki nogomet razvio se krajem 19. stoljeća. Američko profesionalno nogometno udruženje osnovano je 1920. Ljudi su se stoljećima klizali na ledu, ali prvo umjetno klizalište na bazi vode otvorilo se 1876. Hokej na ledu postao je organizirani sport u 1870-ima. Međunarodna federacija hokeja na ledu osnovana je 1908. [6]

Krajem 19. stoljeća biciklizam je postao popularan sport. U 19. stoljeću Britanci su u Indiji naučili igrati polo i vratili su ga u Britaniju. Prvi polo klub u Britaniji osnovan je 1872. 1891. održano je prvo Svjetsko prvenstvo u dizanju utega. 1896. s 311 sudionika iz 13 zemalja počele su u Ateni prve Olimpijske igre novog doba. Inicijator (otac modernog olimpizma) je francuski barun Pierre de Coubertin, koji je oživljavanjem antičkog ideala natjecanja želio dati prinos razumijevanju naroda. Prve Zimske olimpijske igre održane su 1924. godine. U međuvremenu je prvi Tour de France održan 1903. godine. [5]

2.3. Stadioni kao sportski objekti

Stadioni su građevine s velikim gledalištem za održavanje športskih natjecanja, igara, priredaba i skupova. Stadion se može nalaziti u gradskoj jezgri, predgrađu ili može biti potpuno izdvojen. Urbana i arhitektonska vrijednost i značaj športske građevine ovisi o kvalitetnoj razini prostornog odnosa prema okolini, te o rješenju funkcionalnog, oblikovnog, konstrukcijskog, energetskog, gospodarskog i društvenog aspekta. Funkcija stadiona ili veće športske građevine s gledalištem iskazuje se kvalitetom rješenja. [9]

„Grčki stadion i teatar te rimski amfiteatar još su i danas glavni koncepcijski modeli športskih arena s gledalištem. Prvi ciklus razvoja građevina za šport i dokolicu završava s propašću Rimskog Carstva. Suvremena kultura športa i posebnih športskih građevina javlja se ponovno nakon stanke od ~1500 godina. Iako u tom razdoblju nisu zamrla natjecanja i igre (jahanje, mačevanje, streličarstvo, igre loptom, viteške igre i turniri), nisu, osim iznimaka, poznate stalne građevine koje su se u te svrhe upotrebljavale.“ [9]

„Polovicom XIX. st. počinju se na visokim školama u zemljama zapadne Europe organizirati športska vježbanja i natjecanja u veslanju, atletici i dr. Moderne Olimpijske igre snažno su potaknule razvoj športskih građevina. Od 1896. svake se četvrte godine održavaju ljetne, a od 1924. i zimske Olimpijske igre. One su uz športska natjecanja ujedno i smotre dometa u gradnji športskih građevina. Utjecaji politike i tehnologije, a osobito novca što ga je u šport unijela televizija u drugoj polovici ovog stoljeća, potaknuli su gradnju nove generacije športskih građevina.“ [9]

Od ranog dijela moderne ere do ranih 1990-ih, stadioni su se gradili i kontinuirano održavali i obnavljali kako bi ostali konkurentni u krajoliku sportskih objekata. Međutim, s promjenama u načinu financiranja stadiona, porastom potražnje za luksuznim sjedalima te porastom stadiona specifičnih za određeni sport, procjenjuje se da je 84% profesionalnih sportskih objekata bilo podvrgnuto velikoj obnovi ili potpuno novoj izgradnji od 1980. [10]

Howard i Crompton (2002.) definirali su trendove u financiranju sportskih objekata. Tijekom ranih godina do sredine 1900-ih, stadione i arene za profesionalnu upotrebu financirali su i održavali prvenstveno vlasnici timova. Počevši od šezdesetih godina prošlog stoljeća, vlasnici timova počeli su vršiti sve veći pritisak na vodstvo svoje domaćinske zajednice zbog mogućnosti izgradnje novih objekata na drugim lokacijama i podrške koju su mogli dobiti od tih novih zajednica. [11]

3. SIGURNOST I ZAŠTITA NA VELIKIM SPORTSKIM DOGAĐAJIMA

Planiranje sigurnosti i zaštite za veliki sportski događaj započinje vrlo rano, već od faze nadmetanja, gdje budući gradovi domaćini sastavljaju dokumentaciju koja je potrebna kako bi osvojili pravo da organiziraju događaj.

3.1. Procjena sigurnosnih rizika na sportskim događajima

Da bi se događaj dodijelio gradu domaćinu, nacionalna vlada, posebno nadležni ministar, mora izdati pisana jamstva, između ostalog, za pružanje, koordinaciju i provedbu sigurnosnih i hitnih službi za domaćinstvo velikih sportskih događaja. Kako bi se osiguralo da su obećanja ispunjena, potrebna je metodologija za identificiranje rizika iz nacionalne perspektive na razini cijelog događaja. Takav postupak pruža kontekst za čitav niz napora koji se trebaju odraziti u strateškim i operativnim planovima događaja.

Važan aspekt koji treba uzeti u obzir jest da je međunarodna reputacija zemlje domaćina u pitanju prilikom organiziranja velikog događaja, stoga je od iznimne važnosti uspješno organiziranje događaja, posebno iz sigurnosne perspektive. Zaštita života i imovine sudionika događaja (npr. sportaša, predstavnika saveza) od iznimne je važnosti. Stoga je vitalno minimizirati postojeće rizike i najbolje iskoristiti vrijeme i resurse koji su na raspolaganju te postojeće strukture kako bi se osigurala sigurnost događaja. Kad je u pitanju nacionalna reputacija, vlade obično primjenjuju pristup nesklon riziku, gdje se prate i preostali rizici male vjerojatnosti kako bi se izbjegle moguće kritike u slučaju da se dogodi incident. Iz ovih razmatranja proizlazi važnost izrade, u najranijim fazama, praktične, cjelovite metodologije procjene rizika za cijeli događaj. [12]

Terorizam ostaje temeljna sigurnosna prijetnja za velike sportske događaje, jer takvi događaji predstavljaju atraktivnu i pogodnu metu za terorističke napade. Ostali

rizici sastoje se od kriminalnih radnji, poput prijevare s kartama i pokušaja ometanja igara. Osim toga, razmjeri takvih događaja, tijekom više dana i lokacija, predstavljaju značajne policijske izazove i izazove javne sigurnosti u smislu potrebnih resursa, mjera za ublažavanje rizika i logističkih zahtjeva. [13]

Iz perspektive procjene rizika, potrebno je definirati postupak za temeljitu analizu mogućih prijetnji i utvrđivanje njihove razine kako bi se izveo siguran i uspješan događaj. Taj će postupak analize zatim izvijestiti o strateškim i operativnim planovima za glavne događaje. S tim u vezi, važno je prepoznati razliku u vjerojatnosti rizika između vladinih agencija i privatnog sektora, jer to informira o odlukama koje treba donijeti za osiguravanje događaja. Vladine agencije imaju vrlo nizak apetit za rizikom, budući da je reputacija zemlje u pitanju, a privatni sektor djeluje na umu s drugim načelima (uglavnom vođen profitom) koji se možda neće uskladiti sa željom da se rizici smanje pod svaku cijenu. Takva razlika utječe izravno na donošenje odluka i, u konačnici, na proračun za sigurnost događaja. [12]

Iako metodologija rizika za cijeli događaj pruža pristup od vrha prema dolje za izradu strategije događaja, metodologija procjene rizika za određeno mjesto događaja pruža informacije o riziku kako bi se definirale posebne protumjere. Stoga strateška procjena rizika ne sadrži posebne sigurnosne mjere koje će se provoditi na mjestima događaja. Umjesto toga, pruža cjelokupni kontekst za crtanje tipologija rizika za procjenu rizika specifičnog za mjesto događaja. Strategija specifična za događaj sastoji se od unaprijed određenog i dogovorenog postupka svih relevantnih partnera, uključujući odgovorna tijela za provođenje zakona i lokalnih organizacijskih odbora. [13]

Na temelju ishoda procjene rizika, lokacije su kategorizirane u odgovarajuće razine koje informiraju o razini sigurnosnih mjera potrebnih za svaku lokaciju. Razina lokacije zatim se povezuje s različitim sigurnosnim mjerama kroz dokument standardnog plana zaštite.

U OSSRA-i¹ je klasificirala prijetnje i opasnosti po sigurnost tijekom Igara koje proizlaze iz pet različitih područja. Za svako područje uzete su u obzir određene vrste rizika: [12]

- terorizam, uključujući napade na prometne sustave i druge oblike nekonvencionalnih napada,
- teški i organizirani kriminal, uključujući cyber sigurnost,
- domaći ekstremizam,
- javni neredi,
- velike nesreće i prirodni događaji, uključujući teške vremenske uvjete i bolesti.

3.1.1. Terorizam kao izvor rizika

Zahvaljujući izvanrednom napretku telekomunikacija, Olimpijske igre postale su globalni događaj s neusporedivim kapacitetom da zaokupe pažnju milijuna gledatelja. Ipak, zbog globalne medijske izloženosti postoje poticaji za terorizam koji se ne smiju zanemariti. Olimpijske igre postale su vrlo privlačne onima koji su zainteresirani za promicanje svojih političkih ideja - ili možda za demonstraciju svoje moći na globalnoj sceni. [14]

Terorizam ostaje temeljna sigurnosna prijetnja glavnim sportskim događajima, jer oni predstavljaju atraktivnu metu za terorističke napade. [12] Osiguranje grada, sela sportaša i turističkih lokacija od terorističkog čina u gradu domaćinu Olimpijskih igara kompleksan je i važan pothvat. Zemlja domaćin, uz pomoć međunarodnih sigurnosnih partnera, planira osiguranje kako bi se svi sudionici ili posjetitelji Igara osjećali sigurno.

---

¹ OSSRA je povjerljivi međuvladin dokument koji uključuje stručnost širokog spektra vladinih odjela i agencija. Sadrži procjene relativne težine širokog spektra rizika kao što su velike nesreće ili prirodni događaji, kao i procjene potencijalnih rizika kao što su organizirani kriminal, javni neredi i domaći ekstremizam koji mogu predstavljati ugrozu za sigurnost tijekom Igara. Presudno je što OSSRA identificira one aspekte sigurnosti i zaštite koji su jedinstveni za domaćinstvo Igara i koji zahtijevaju posebno planiranje, osim onog koje se provodi u normalnim okolnostima kroz postojeće procjene rizika Vlade i drugih agencija.

Jedna vrsta aktivnosti koja je uzrokovala značajan poremećaj u prethodnim igrama je terorizam. Planiranje za takav događaj tijekom Olimpijskih igara zahtijeva ogroman trud od strane države domaćina i veliku dozu međunarodne podrške.

Teroristički činovi koji su se prije događali na Olimpijskim igrama za državu domaćina i međunarodne sigurnosne službe predstavljaju velike sigurnosne rizike. Terorističke činove mogu počinuti međunarodne skupine koje pokušavaju skrenuti pozornost na svoje djelovanje i borbu za neke svoje ciljeve. Osim međunarodnih terorističkih organizacija, terorističke činove mogu izvršiti i domaće terorističke organizacije koje su nezadovoljne nekom nacionalnom politikom ili žele skrenuti pažnju na svoje specifične ciljeve. [16]

Zabrinutost zbog terorističkih činova znatno se povećala nakon Olimpijskih igara 1972. u Münchenu u Njemačkoj, kada su pripadnici Palestinske organizacije Crni rujani napali Olimpijsko selo i u procesu uzimanja talaca i pokušaja bijega, ubili 11 članova izraelskog olimpijskog tima. Skupina je željela skrenuti pozornost na palestinska i izraelska pitanja, a također je pozvala na puštanje više od 200 palestinskih zatvorenika iz izraelskih zatvora. [16]

Još jedan potvrđeni teroristički napad dogodio se tijekom Olimpijskih igara 1996. u Atlanti u državi Georgia, tijekom kojih je pojedinac aktivirao paket eksploziva, ubivši dvoje i ranivši više od 100 osoba. Taj je pojedinac počinio ovaj čin domaćeg terorizma u znak protesta protiv zakona o pobačaju. [15]

Druga djela nasilja ili prijetnje nasiljem dogodila su se prije, za vrijeme i tijekom ostalih Olimpijskih igara. Neki od ovih djela ili prijetnji kategorizirani su kao povezani s terorizmom. Zbog prethodnih terorističkih napada na Olimpijskim igrama i zabrinutosti nakon 11. rujna povezane s potencijalnim ranjivostima povezanim s velikim skupovima, sigurnosni službenici pomno prate potencijalne prijetnje na Igrama 2016. godine. [16]

Preventivne akcije policije i sigurnost prostorija također su neophodne kako bi se izbjegao ili smanjio utjecaj terorističkog napada tijekom Olimpijskih igara. Teroristički napad koji se dogodio tijekom Igara u Münchenu olakšan je za izvođenje zbog neadekvatne količine policijskih službenika u olimpijskom selu. Međutim, državne vlasti također ne žele usvojiti sigurnosne mjere koje bi se mogle činiti pretjeranim ili drakonskim. Zapravo, apsolutna sigurnost mogla bi pretvoriti olimpijsko selo i sportske stadione u visoko restriktivna područja, a to nije ono što organizatori žele. Ključno je postići pravu ravnotežu, a to je izazov čije rješenje leži u korištenju posebno obučених neuniformiranih policijskih jedinica. Ponovno, uključivanje lekcija naučenih s prethodnih Olimpijskih igara je ključno i vrši značajan pritisak na Brazilce da pomno prate mjere i postupke usvojene na Olimpijskim igrama u Londonu 2012. godine. [14]

3.2. Strategija sigurnosti i zaštite

Svaki veći sportski događaj zahtijeva razvoj jedinstvene sigurnosne i zaštitne strategije koja obuhvaća različite aktere u sigurnosnom okruženju poput agencija za provođenje zakona, lokalnog organizacijskog odbora, vladinih odjela i ostalih partnera, kako bi se osiguralo da sve organizacije koje sudjeluju imaju iste ciljeve i principe planiranja. [12]

Obično metodologija rizika za čitav događaj i nacionalna strategija sigurnosti imaju strateške ciljeve, a time i ukupnu okvirnu strukturu, pomažući u identificiranju različitih projekata, dajući prednost resursima i naporima koji ublažavaju rizik. [12]

Vlada Brazila odobrila je Strateški plan za integriranu sigurnost (SPIS) Međuministarskim pravilnikom br. 1678 od 30. rujna 2015. za Olimpijske i Paraolimpijske igre Riju 2016. godine. Načela na kojima se temelji ponašanje institucija uključenih u planiranje i provedbu sigurnosnih akcija Igara su: [17]

- a. Komplementarnost: mogućnost institucija s određenim mandatom da izvršavaju određene zadatke uz podršku drugih, na komplementaran i suradnički način, kad god to okolnosti zahtijevaju.

- b. Suradnja: zajednički napori i interesi za postizanje cilja, zadatka ili zajedničke misije. To se postiže kombinacijom različitih elemenata napora usmjerenih na postizanje istog cilja i izbjegavanjem dupliciranja napora, rasipanjem resursa i divergencijom rješenja. Povećava učinkovitost djelovanja i izbjegava međusobno mijesanje, koje ne karakterizira podređenost među institucijama, radi optimizacije rezultata.
- c. Diskrecija: osigurava nisku pokrivenost u medijima u razvoju akcija.
- d. Učinkovitost: sposobnost operacija da izvrše sve planirane zadatke, pravilno i uz isplativa sredstva.
- e. Tehnička izvrsnost: osposobljavanje profesionalaca za kvalificirani rad u okviru međunarodnih standarda rada i poštivanje ljudskih prava, koristeći modernu opremu i sustava koji jamče najviše razine usluge.
- f. Integracija: zajedničko djelovanje, artikulirano i koordinirano između agencija, izravno ili neizravno, radi sudjelovanja u sigurnosnim akcijama, poštujući posebne pravne odgovornosti uključenih.
- g. Interoperabilnost: sposobnost sustava, jedinica, snaga i institucija da razmjenjuju informacije i usluge bez ugrožavanja njihove funkcionalnosti.
- h. Situacijsko vodstvo: privremena situacija koja daje osnovu za konsenzus, institucija koja ima zakonsko ovlaštenje za izvršavanje određenih zadataka, koordinaciju integriranih akcija, poštivanje ovlasti ostalih dotičnih tijela.
- i. Poštivanje različitosti i ljudskog dostojanstva: ustavni temelj koji osigurava ostvarivanje socijalnih i individualnih prava i slobodu bratskog, pluralističkog i nepristranog društva.

3.3. Sigurnost i nadzor na sportskim događajima

Sigurnost i nadzor vrlo su različiti pojmovi koje je teško precizno definirati. Lyon i Murakami Wood (2012.) usredotočuju se na razlikovanje sigurnosti i nadzora, tako što su najprije ukratko pronašli podrijetlo sigurnosnih studija, kao poddiscipline međunarodnih odnosa i nadzornih studija kao multidisciplinarnog područja istraživanja usredotočenog na nadzorne prakse. Oni ilustriraju kako se ta polja preklapaju u teoriji i praksi, ali snažno tvrde da sigurnost i nadzor moraju ostati zasebni koncepti. Sigurnost,

sugeriraju, govori o cilju, planiranom ishodu, dok nadzor govori mnogo više o praksi, metodi ili sredstvu. [18]

Sigurnost često zahtijeva nadzor, ali postoje i druga sredstva pomoću kojih se sigurnost može tražiti, a nadzor se često provodi kako bi se osigurala sigurnost objekta ili događaja, ali postoje mnoge dodatne svrhe u koje se nadzor može primijeniti. [18]

Praksa osiguranja i nadzora na sportskim megapriredbama privukla je značajnu pozornost uoči Olimpijskih igara u Londonu 2012. [19]

Sigurnosni rizici, infrastruktura i tehnologija obuhvaćaju načine na kojima se identificira i upravlja rizicima kako bi se osigurala sigurnost sportskih megadogađaja. Giulianotti i Klauser (2010) stavljaju ove sigurnosne rizike u tri kategorije: [19]

- a. Terorizam,
- b. gledateljsko i političko nasilje i
- c. siromaštvo, društvene podjele i urbani kriminal.

Iako se ti rizici razlikuju ovisno o specifičnoj dinamici događaja i gradu domaćinu, svi se oni promatraju prilikom donošenja mjera sigurnosnog planiranja različitih događaja. Primjerice, terorizam je ključni rizik za svako olimpijsko natjecanje od Igara u Münchenu 1972. godine bez obzira na prijetnju okoline koju je doživio grad domaćin. Značajna količina resursa posvećena je obavještajnim i nadzornim aktivnostima usmjerenim na potencijalne sigurnosne rizike uoči bilo kojeg sportskog mega događaja. [20]

Pored proaktivnog policijskog i obavještajnog napora usmjerenog na potencijalne prijetnje, ključni elementi cjelokupnog sigurnosnog modela uključuju najmanje tri ključne faze:

- Prva faza je intenzivno planiranje otpornosti kada je cilj prevencija sigurnosnih problema, poput terorističkog napada.

- Druga faza je rekonfiguracija javnog i privatnog prostora u sigurnosnu infrastrukturu razvojem sigurnosti sofisticiranim obrambenim tehnikama na ključnim kritičnim mjestima.
- Treća faza se odnosi na postavljanje naprednog nadzora te nadzora ljudi i prostora u stvarnom vremenu, od kojih se većina uključuje širenje postojeće mreže nadzorne tehnologije u gradu domaćinu. Te su mjere također praćene intenzivnim vojnim urbanizmom koji ima presudnu ulogu u sveukupnom osiguranju Olimpijskih igara. [20]

4. SIGURNOST I ZAŠTITA NA OLIMPIJSKIM IGRAMA U BRAZILU

Jacques Rogge, predsjednik Međunarodnog olimpijskog odbora (MOO), objavio je 2. listopada 2009. da je Rio de Janeiro u Brazilu odabran za domaćina Olimpijskih Igara. Prvi put se dogodilo da je južnoamerički grad odabran za domaćina Olimpijskih igara. Tijekom godina zemlje i gradovi domaćini morali su se suočiti s raznim problemima i kritikama, a Rio de Janeiro nije iznimka. Mnoštvo pitanja može predstavljati rizik po zdravlje, sigurnost i opću dobrobit sportaša i njihovih obitelji, osoblja momčadi i gledatelja koji sudjeluju u Igrama 2016. ili su im nazočni.

4.1. Olimpijske igre u Brazilu

Brazil je najveća zemlja u Južnoj Americi i Latinskoj Americi, te peta po veličini na svijetu (što odgovara 47% južnoameričkog teritorija) i stanovništva (preko 200 milijuna). Jedina je država u Americi u kojoj je portugalski službeni jezik, kao i jedna od najkulturoloških i etnički najraznolikijih nacija, pod utjecajem snažne imigracije s različitih mjesta širom svijeta.

Brazil je na istoku omeđen Atlantskim oceanom, ima obalu od 7491 km. Nekoliko arhipelaga čini dijelove brazilskog teritorija, poput Atol das Rocas, arhipelaga Saint Peter i Saint Paul Fernando de Noronha i Trinidad i Martima Vaza. Zemlja dijeli kopnene granice (ukupno 15.719 km) sa svim ostalim zemljama Južne Amerike, osim Čilea i Ekvadora.

Slika 1. Amblem Rija 2016. [22]

U listopadu 2009. godine Međunarodni olimpijski odbor objavio je da je Rio de Janeiro grad domaćin Igre 2016. godine. Brazilska vlada morala je preuzeti odgovornost za koordinaciju sudjelovanja saveznih, državnih i općinskih agencija u sigurnosnoj operaciji Igre. Ministarstvo pravosuđa stvorilo je Specijalno tajništvo osiguranja za velike događaje (SESGE) koje je uspostavilo Integriranu kontrolu i kontrolu javne sigurnosti za velike događaje (SICC) i strukturiralo Integrirana zapovjednička i nadzorna središta (CICC) na nacionalnoj i regionalnoj razini za potporu inicijativama javne sigurnosti u glavnim događajima. [17]

Olimpijske igre Rio 2016. donijele su niz nadahnjujućih sportskih dostignuća kojima je svjedočila i dijelila ih široka svjetska publika popraćena rekordnim medijskim izvještavanjem i neviđenom razinom digitalnog angažmana. U kontekstu ekonomskih, političkih i socijalnih izazova postavljeni su i novi standardi u smislu planiranja.

Sudjelovalo je više od 11 000 sportaša iz 205 nacionalnih olimpijskih odbora, uključujući prvi put natjecatelje s Kosova, Južnog Sudana i izbjegličkog olimpijskog tima. S 306 kompleta medalja, igre su sadržavale 28 olimpijskih sportova. Ova sportska

dogadanja odvijala su se na 33 mjesta u gradu domaćinu i na pet zasebnih mjesta u brazilskim gradovima São Paulo, Belo Horizonte, Salvador, Brasília i Manaus. [21]

To su bile prve olimpijske igre u Južnoj Americi ikad. Također su bile prve koje su se održale u zemlji portugalskog govornog područja, igre su predstavljale prvo ljetno izdanje koje se u cijelosti održalo tijekom zimske sezone zemlje domaćina. To su bile prve ljetne olimpijske igre koje su se održale pod predsjedanjem Thomasa Bacha u Međunarodnom olimpijskom odboru (IOC). [21]

Sjedinjene Američke Države osvojile su najviše zlatnih medalja (46) i najviše ukupnih medalja (121); američka momčad također je osvojila 1 000. ljetnu olimpijsku zlatnu medalju ukupno. Britanija je završila druga i postala je tek druga zemlja u modernoj olimpijskoj povijesti koja je povećala broj medalja na Olimpijskim igrama odmah nakon što je bila država domaćin. Kina je završila na trećem mjestu po broju medalja. Zemlja domaćin Brazil osvojila je sedam zlatnih medalja, najviše na bilo kojim ljetnim olimpijskim igrama, završivši na trinaestom mjestu. [21]

4.2. Sigurnosna pitanja

Dvije su različite razine prijetnji koje treba uzeti u obzir pri analizi sigurnosnih pitanja za Olimpijske igre 2016. godine: prvu predstavljaju trenutne domaće prijetnje povezane s kriminalom i lokalnim nasiljem koje Rio progone desetljećima u smislu sposobnosti države da smanji i kontrolira izloženost ove prijetnje. Kako bi se pozabavili prvom razinom prijetnje, vlasti Rija imaju veliko iskustvo u provođenju robusnog niza mjera za koje se očekuje da će do 2016. poboljšati sigurnosno okruženje. [14]

Međutim, druga razina ima puno istaknutiju međunarodnu dimenziju i zahtijeva strateški pristup. S jedne strane Brazil nije jedna od uobičajenih meta trenutnih terorističkih organizacija, od kojih su najozloglašeniiji oni koji podržavaju islamski ekstremizam. Brazilu još nisu prijetile terorističke aktivnosti, što daje određena jamstva organizatorima Olimpijskih igara 2016. godine. S druge strane takva situacija može točno sugerirati teroristima da bi Rio, prema tome, mogao djelovati kao idealno

operativno okruženje za počinjenje terorističkih napada. Imajući ovaj scenarij na umu, brazilska policija nije usmjerena prema ovoj vrsti prijetnje i njezinoj prevenciji, što predstavlja dilemu odgovornima za sigurnost Olimpijskih igara u Riju 2016. godine. Sve u svemu, sigurnost suočena s mogućim prijetnjama iz neizvjesnih izvora zahtijevat će pažljivu spremnost i blisku suradnju između sigurnosnih institucija i povezanih zemalja. [14]

Olimpijske igre privukle su pozornost mnogih ljudi, uključujući cyber kriminalce. Tijekom Olimpijskih igara u Riju dogodila se ogromna količina hakerskih aktivnosti s preko 40 milijuna sigurnosnih upozorenja, generirajući oko 25 milijuna napada. Međutim, unatoč broju napada, niti jedan od ovih incidenata nije naštetio tehnologiji izvedbe Olimpijskih igara. [17]

Na temelju pretpostavki i iskustva stečenog u prethodnim događajima, glavni scenariji rizika, koji utječu na sigurnosni rad Igara, uključivat će: [29]

1. terorističke ili diverzantske akcije bilo koje vrste;
2. nasilne radnje počinjene tijekom prosvjeda;
3. urbani kriminal i nasilje;
4. rizike za sustav urbane mobilnosti;
5. rizike za javno zdravlje;
6. rizike za ključne usluge;
7. cyber-napade;
8. incidente i katastrofe.

4.3. Teroristička prijetnja igrama u Riju

Brazil je usvojio najbolje međunarodne prakse u prevenciji terorizma kako bi spriječio napade tijekom Olimpijskih i Paraolimpijskih igara u Riju 2016. godine. Unatoč činjenici da je Brazil mirna i gostoljubiva zemlja bez povijesti terorističkih akcija ili geopolitičkog sukoba, događaj kao što su Olimpijske igre, u kojem sudjeluje

više od 200 zemalja i procjenjuje se publika od pet milijardi gledatelja, neizbježno predstavlja moguću terorističku metu.

U travnju 2016., brazilski direktor za borbu protiv terorizma, Luiz Alberto Sallaberry, izvijestio je da se prijetnja od terorizma povećala posljednjih mjeseci zbog napada u drugim zemljama i zbog porasta broja osumnjičenih brazilskih građana koji se povezuju s militantnima Islamske države. [24]

Izjava Sallaberryja bila je odgovor na objavu sa društvenih iz studenoga 2015. koju je objavio osumnjičeni krvnik ISIS-a, francuski nacionalist Maxime Hauchard, koji je rekao da je Brazil sljedeća meta ISIS-a. To upozorenje došlo je otprilike godinu dana nakon što su brazilске novine izvijestile da se brazilске obavještajne agencije pripremaju za praćenje mladih ljudi, posebno muškaraca, koje internetska propaganda ISIS-a može namamiti da organiziraju napade. 21. srpnja 2016. brazilska je policija uhitila 10 brazilskih državljana osumnjičenih za planiranje terorističkog napada na Igrama. S obzirom na povijest prijetnji Olimpijskim igrama i specifične prijetnje Riju, mnogi sigurnosni promatrači predviđaju da će aktivnosti na zaštiti tih igara biti značajne. [25]

Brazil obično nije povezan s počinjenjem ili kao meta terorizma, posebno terorizma motiviranog ideološkim ekstremizmom. Poduzeti su koraci za kontrolu poroznosti pogranične regije (Argentina, Brazil i Paragvaj) za koju se prethodno tvrdilo da je bila uključena u terorističke aktivnosti od 11. rujna, ali nema dokaza da je ikad u tim zemljama bilo kampova za obuku ili postrojenju za izradu bombi. S obzirom na to terorističke skupine možda neće imati poseban interes za Brazila, ali mogu biti zainteresirane za napad na druge zemlje sudionice ili jednostavno oglašavanje njihovih agenda, što bi Olimpijske igre u Riju moglo učiniti potencijalnom metom. [14]

4.4. Domaći kriminal

Prema State Departmentu, kriminal je glavna prijetnja posjetiteljima u Brazilu. Kad je zemlja bila domaćin Svjetskog nogometnog prvenstva 2014., lopovi su se bavili

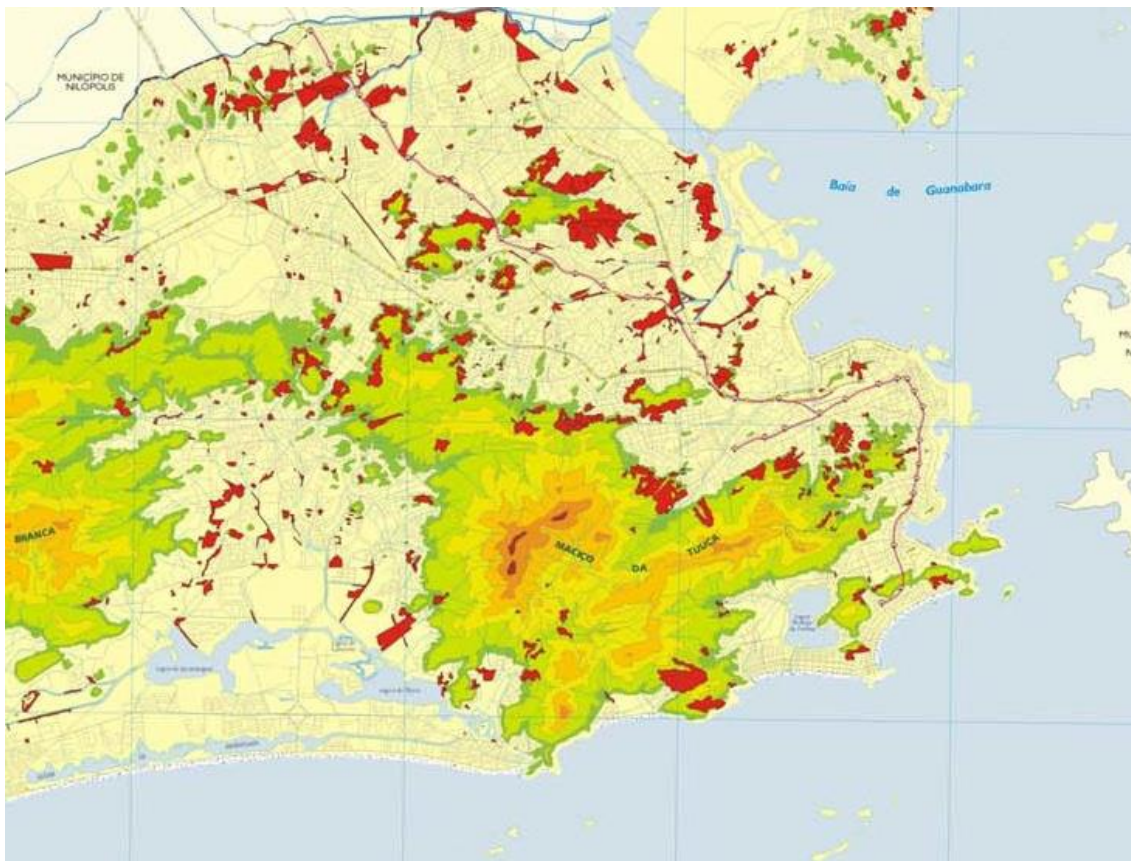
oportunističkim uličnim kriminalom, ciljajući turiste u blizini stadiona, javnog prijevoza i drugih okupljališta. [23]

Uobičajeno ukradeni predmeti uključuju novčanike, torbice, telefone i druge dragocjenosti. Iako su krađe obično bile nenasilne, zabilježeni su i ozbiljniji zločini, uključujući seksualno zlostavljanje, oružanu pljačku i ekspresnu otmicu.²

Slika 2. Četiri regije grada Rio De Janeira predviđene za korištenje prilikom olimpijskih igara [26]

² Za razliku od konvencionalnih, dobro isplaniranih otmica s bogatim žrtvama i dugotrajnim pregovorima, brza otmica uglavnom se odvija brzo i uključuje male količine novca od otkupnine.

Slika 3. Lokacije favela u Rio de Janeiru [27]

Rio de Janeiro zabilježio je značajna poboljšanja sigurnosnih uvjeta tijekom posljednjeg desetljeća. Primjerice, gradska stopa ubojstava pala je sa 32,4 na 100.000 stanovnika u 2003. na 18,5 na 100.000 u 2015. (slična stopa kao u Miamiju). Čini se da su se uvjeti donekle pogoršali 2016. godine, a država Rio de Janeiro zabilježila je porast ubojstava za 13,6 posto, a ulične pljačke su se povećale za 27,3 posto u prvih pet mjeseci 2016.

Međutim, osim stope kriminala, Rio privlači pažnju i zbog vidljivosti svog kriminala, uzrokovanog zemljopisom Rija i rasprostranjenošću favela (Slika 2.) lociranih među brojnim planinama. Zbog ovih karakteristika, kriminalci su neke od tih favela pretvorili u svoja kraljevstva, namećući vlast stanovnicima i kontrolirajući trgovinu drogom, a policijska provedba je teška osim ako nije trajna. [14]

Nadalje, kriminalne bande često sudjeluju u vrlo vidljivim bitkama s oružjem zbog nadzora nad prodajnim mjestima za drogu. Ta je tendencija, u mjeri u kojoj je nekontrolirana, smanjila sigurnost među stanovnicima Rija i potkopala legitimitet države. Izuzetno vidljive policijske operacije za suzbijanje djelovanja tih kriminalaca u svojoj su osnovi traumatične, posebno kada je potrebno pribjeći vojnoj potpori kako bi se povratila kontrola nad regijama koje su ponovno pod nadzorom kriminalaca. Poveznica koja postoji između organiziranog kriminala i kriminala povezanog s drogom kojim dominiraju bande i zajedničkog kriminala u Riju je neporeciva i, kao jedan od primjera, okupacija područja favele poznatog kao kompleks Alemão u studenom 2010. jasno je pokazala da je nakon izuzetno vidljive policijske i vojne operacije, pljačka automobila u bogatijoj južnoj zoni Rija pala je 20% u odnosu na prethodnu. [14]

4.5. Sigurnosna struktura

U listopadu 2009. godine Međunarodni olimpijski odbor objavio je da je Rio de Janeiro grad domaćin Igara 2016. godine. Brazilska vlada morala je preuzeti odgovornost za koordinaciju sudjelovanja saveznih, državnih i općinskih agencija u sigurnosnoj operaciji Igara. Ministarstvo pravosuđa stvorilo je Specijalno tajništvo osiguranja za velike događaje (SESGE) koje je uspostavilo Integriranu kontrolu i kontrolu javne sigurnosti za velike događaje (SICC) i strukturiralo Integrirana zapovjednička i nadzorna središta (CICC) na nacionalnoj i regionalnoj razini za potporu inicijativama javne sigurnosti u glavnim događajima. [17]

Sigurnosni naponi Igara u Riju 2016. uključuju sve usluge povezane s javnom sigurnošću, nacionalnom obranom i obavještajnim podacima potrebne za osiguravanje sigurnog i mirnog okruženja za lokalno stanovništvo te za posjetitelje i sudionike Igara u gradu. Misija je osigurati sigurnost Igara na diskretan i prijateljski način, u koordinaciji sa saveznom vladom, te u integraciji s državnim i općinskim vladama i Organizacijskim odborom Rio 2016.

Brazilska obavještajna agencija (ABIN), kao agencija odgovorna za planiranje, provedbu, koordinaciju, nadzor i kontrolu obavještajnih aktivnosti u zemlji, usredotočila

se na sudjelovanje brazilskog obavještajnog sustava (SISBIN) i koordinirala pripremu analize rizika, generiranje znanja i širenje informacija iz provedbe sigurnosnih operacija. ABIN je također odredio hakerske skupine koje će najvjerojatnije djelovati u slučaju Olimpijskih igara. Članovi s ove liste rade s većom vjerojatnošću napada i pokazuju naprednije tehničko znanje. Agencija usko surađuje s britanskim vlastima od Olimpijskih igara u Londonu 2012. godine. Sigurnosna operacija za FIFA svjetski kup 2014. pozvala je vladu Brazila da uloži velike napore da to postigne. Primjerice, protok stranih turista povećao se za 196 posto u razdoblju od 9. do 21. lipnja 2014. u odnosu na isto razdoblje prošle godine. [17]

Iako je javna sigurnost prvenstveno odgovornost država Brazila, nacionalna vlada bit će odgovorna za osiguravanje sigurnosti oko Olimpijskih igara. Očekuje se da će sigurnosnu nazočnost činiti 85 000 osoblja, uključujući 41 000 vojnog osoblja; to je otprilike dvostruko više od broja osoblja raspoređenog na Igrama u Londonu 2012. Oko 67 000 sigurnosnih djelatnika bit će smješteno u Rio de Janeiru, dok će 18 000 biti raspoređeno u ostalih pet gradova domaćina olimpijskih nogometnih utakmica. Osim što pružaju sigurnost na olimpijskim mjestima, brazilske snage sigurnosti patroliraju zračnim lukama, glavnim cestama, linijama javnog prijevoza i turističkim područjima. [16]

Kako bi izvršili zadaću koordinacije javnih i civilnih obrambenih sigurnosnih akcija tijekom Svjetskog kupa 2014. i Olimpijskih i Paraolimpijskih igara 2016., Ministarstvo pravosuđa, uz potporu Ministarstva obrane, postavilo je Posebno sigurnosno tajništvo za glavne događaje (SESGE) u 2011. Glavni djelokrug agencije SESGE je koordinacija aktivnosti koje uključuju javnu sigurnost i civilnu obranu koja uključuje savezne, državne i lokalne vlasti. Posebno sigurnosno tajništvo za glavne događaje ukinut će se 31. srpnja 2017. Sigurnosne akcije za glavne događaje uključuju koordinaciju i planiranje preventivnih operacija i reagiranje na rizike, prijetnje i incidente u operativnim područjima od interesa. [28]

Struktura Ministarstva obrane bit će organizirana tijekom Olimpijskih igara kroz koordinaciju između tri organizacijske jedinice koje će biti postavljene u Rio de Janeiru

i pet gradova (Brazil, Belo Horizonte, Salvador Manaus i São Paulo). Istočno vojno zapovjedništvo preuzelo je područje Glavnog zapovjedništva obrane (CGDA) u Riju, odgovorno za aktivnosti na olimpijskim područjima Deodoro, Maracanã, Barra i Copacabana. CGDA će u svim tim regijama predstavljati Sektorsko zapovjedništvo (CSD). Svaki od nogometnih gradova imao je zapovjedništvo obrane područja (ADC).

[17]

5. ZAKLJUČAK

Tijekom XX. i XXI. stoljeća olimpijske igre predstavljaju glavni kulturni i sportski događaji na planetu, a njihova organizacija zahtijeva izravno sudjelovanje vlade i privatnog sektora. U organiziranju događaja ovakve veličine, sigurnost, koja obuhvaća javnu sigurnost, nacionalnu obranu, obavještajnu službu, civilnu obranu, urbanizam i privatno osiguranje, trebala bi se promatrati u sveobuhvatnoj perspektivi, koja također obuhvaća akcije hitnih službi kako bi mogle spriječiti i odgovoriti na prijetnje koje zahtijeva sigurnost opće populacije, gledatelja, delegacija i gostiju. Kroz povijest su sport, sportski događaji i sportski objekti bili najvažnija kulturna sastavnica naših društava.

Zemlje i gradovi domaćini često se moraju suočiti s raznim pitanjima ili problemima, što vrijedi i za Brazil i Rio de Janeiro. Popis potencijalnih problema koji mogu imati implikacije na sportaše, osoblje momčadi i gledatelje koji sudjeluju ili prisustvuju Igrama u Riju 2016. uključuju prijetnje javnoj sigurnosti, sigurnosne probleme u vidu terorizma, domaćeg i cyber kriminala.

Olimpijske igre Rio 2016. bile su istinita priča o uspjehu. Rio je pokazao najbolju stranu Brazila u svijetu, a olimpijski debi kao domaćin Rio je prošao bez greške. Osamdeset i pet tisuća vojnika na ulicama Rija pomoglo je da ovaj zloglasni nasilni grad ostane miran, barem u onim područjima u kojima su se odvijala sportska natjecanja ili gdje su se turisti usudili proći.

POPIS LITERATURE

- [1] Perasović, B. i Bartoluci, S.(2007). Sociologija sporta u hrvatskom kontekstu. *Sociologija i prostor*, 45(1), 105-119.
- [2] Magnane, G. (1964). *Sociologie du sport: situation du loisir sportif dans la culture contemporaine*. Paris:Gallimard.
- [3] Bellis, M. (2020). The History of Sports. Dostupno na: <https://www.thoughtco.com/history-of-sports-1992447> [28.08.2020.]
- [4] Masterman, G. (2009). *Strategic sport event management*. Oxford, UK: Butterworth-Heinemann.
- [5] Lambert, T. (2020). A Brief History of Sport. Dostupno na: <http://www.localhistories.org/sport.html> [28. 08. 2020.]
- [6] Rowe, D. (2020). Sports. Dostupno na: <https://www.britannica.com/sports/sports> [28. 08. 2020.]
- [7] Mataja, Ž. (1986). Kontrola treniranosti. *Uvod u sportski trening (str. 121–124)* Zagreb: Sportska tribina.
- [8] Bartoluci, M. (2002, January). Introduction to the management of sport and tourism. In *3rd International Scientific Conference "Kinesiology New Perspectives"*.
- [9] K. Ivaniš (1990). Športske dvorane i stadioni. Dostupno na: https://tehnika.lzmk.hr/tehnickaenciklopedija/sportske_dvorane_i_stadioni.pdf [29. 08. 2020]
- [10] Fried, G., i Kastel, M. (2020). *Managing sport facilities*. Human Kinetics.
- [11] Howard, D. R., i Crompton, J. L. (2002). *Financing sport* (2nd ed.). Morgantown, WV: Fitness Information Technology.
- [12] Pisapia, Giovanni. (2017). Major Sport Events Safety and Security Framework's Core Elements.
- [13] Pisapia Giovanni (2016) Transport Security Project (TSP) Methodology during Major Sport Events, Fascicolo 3, Sicurezza, Terrorismo e Società/Security, Terrorism Society, International Journal of the Italian Team for Security, Terroristic Issues and Managing Emergencies.
- [14] Bitencourt, L. (2011). The security challenges for the 2016 Rio de Janeiro Olympic Games.

- [15] NPR Choice page. (2005). Full Text of Eric Rudolph's Confession. Dostupno na: <https://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=4600480?storyId=4600480&t=1598959421699> [30. 08. 2020]
- [16] Halchin, L. E., Rollins, J. W. (2017). The 2016 Olympic Games: Health, Security, Environmental, and Doping Issues. *Current Politics and Economics of South and Central America*, 10 (2), 203-249.
- [17] Winter, R. (2017). Cyber Risks During Events - Rio Olympics 2016. *São Paulo: University of Campinas*.
- [18] Lyon, D., Wood, D. M. (2012). Security, surveillance, and sociological analysis. *Canadian Review of Sociology/Revue canadienne de sociologie*, 49 (4), 317-327.
- [19] Giulianotti, R., Klauser, F. (2011). Introduction: Security and surveillance at sport mega events. *Urban Studies*, 48 (15), 3157-3168.
- [20] Whelan, C. (2014). Surveillance, security and sporting mega events: toward a research agenda on the organisation of security networks. *Surveillance & society*, 11 (4), 392-404.
- [21] Tom, S. (2017). THE RIO 2016 OLYMPIC GAMES Dostupno na: <https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/Museum/Visit/TOM-Schools/Teaching-Resources/The-Rio-2016-Olympic-Games/Rio-2016-Fiche-Info-ENG.pdf> [30. 08. 2020.]
- [22] 2016_Look of the Games. (2016). Dostupno na: https://architectureofthegames.net/rio-2016_look-of-the-games/ [30. 08. 2020.]
- [23] U.S. Department of State (2016). Brazil 2016 Crime & Safety Report. Rio de Janeiro: Bureau of Diplomatic Security, Overseas Security Advisory Council.
- [24] Rodrigues, A. (2016) Brazilian Intelligence Agency Confirms Terrorist Message Against the Country, *Agência Brasil* , Dostupno na: <http://agenciabrasil.ebc.com.br/en/geral/noticia/2016-04/brazilian-intelligence-agency-confirms-terrorist-message-against-country> [31. 08. 2020.]
- [25] Reuters. (2016). Brazil Olympics: Ten arrested for 'plotting 'terror''. Dostupno na: <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-36858806> [31. 08. 2020.]
- [26] Regalado, A. (2009). Walls Around Rio's Slums Protect Trees But Don't Inspire Much Hugging. *The Wall Street Journal*, Dostupno na: <http://online.wsj.com/article/SB124501964322813585.html> [31. 08. 2020.]

[27] Diretoria de Informações Geográficas (2004). Map of Rio de Janeiro Favelas. Instituto Municipal de Urbanismo Pereira Passos.

[28] Presidência da República. (2011). Decreto n. 7538. Dostupno na: http://www.planalto.gov.br/ccivil_03/_Ato2011-2014/2011/Decreto/D7538.htm [31. 08. 2020.]

[29] Ministry of Justice (2016). Security in the Rio 2016 Olympic and Paralympic Games. Social Communication Secretariat of the Office of the President of Brazil.

POPIS SLIKA

Slika 1. Amblem Rio-a 2016. [22]	19
Slika 2. Četiri regije grada Rio De Janeira predviđene za korištenje prilikom olimpijskih igara [26].....	23
Slika 3. Lokacije favela u Rio De Janeiru [27]	24